

آتش ملند شو بائی حال این اسم جامد فارسی زبان است با بجمہ مجاز معنی چہارم باشد کہ می آتش
(ارو) وہ لٹہ یا لکڑی کا بڑا وہ جس پر گیس کا تیل چمک کر تیار رکھتے ہیں تاکہ ایک چمک کا
یا دیاسلائی سے اُس میں آگ روشن ہو جائے۔ مذکر۔

(۴) بد۔ بقول برہان و ناصر می بالضم یعنی آتشگیرہ و آن چوب بوسیدہ باشد یا گیا ہے کہ
چخماق آتش بران زند صاحب جامع گوید کہ بالفتح یعنی قاق و چخماق مؤلف عرض کند کہ ہن
پنہ ایست کہ باروت در ان داخل باشد چون چخماق زند آن را با آہن چخماق متصل دارند
کہ انگر چخماق در وقت آتش گیر و جادار و کہ فارسیان از پد مفرس کردہ باشند
بر سبیل مجاز کہ بقول اند لغت عربست بالضم و تشدید ال مہملہ یعنی بد او ساختن برے
زین از گاہ و پنہ و صوف و مانند آن تا پشت ستور ریش نگر و و جادار و کہ این را اسم جامد
فارسی زبان گیریم (ارو) چخماق کی روئی۔ بوٹ۔ جس میں باروت شریک ہوتی ہے
اور چخماق کی ایک چمکاری سے فوراً سلگ جاتی ہے۔

(۵) بد۔ بالضم بقول برہان و جامع و ناصر می یعنی صاحب و خداوند ہم صاحب سراج بالفتح
گفتہ و بقول رشیدی بالفتح یعنی مصاحب چون سو بد و سپہید و سپر بد و کہ بد۔ مؤلف
عرض کند کہ بدین معنی اسم جامد است و بدون ترکیب کلمہ بد بالقطعی حاصل نمی شود و اگر
صاحب بقول آصفیہ عربی۔ اسم مذکر۔ والا جیسے صاحب علم یعنی علم والا۔

(۶) بد۔ بالضم بقول برہان و رشیدی و جامع یعنی خادم و خدمت گزار خان آرزو و
سراج مذکر این گوید کہ تحقیق این در تو بد یا بد انشاء اللہ تعالیٰ مؤلف عرض کند کہ خان آرزو

بر موبد ہمان معنی پنجم را ذکر کرد کہ گذشت و این معنی ہم مجاز آنت کہ خدمت گار ہم صحبت
 آقا دارد۔ دیگر هیچ ولیکن استعمال مجرود بدون ترکیب بمعنی خدمت گار از نظر ما گذشت
 قول صاحب جامع کہ از اہل زبانست اعتبار را شاید ولیکن معاصرین عجم بر زبان ندارند
 مشتاق سندا استعمال باشیم (ارو) خدمتی۔ بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم مذکر۔ نوکر۔ چاکر۔
 (۷) بد۔ بالضم بقول رشیدی مرادف بت خان آرزو در سراج گوید کہ سبڈل بت مرادف
 نیست چنانکہ رشیدی لگان برودہ مؤلف گوید کہ تاے فوقانی بدال ہملہ بدل شود چنانکہ
 زرتشت و زردشت و تنبورہ و دنبورہ (ارو) و کیوبت۔ ۴۴

<p>بد آرام اصطلاح۔ بقول انسجوالہ فرنگ (ب) بد آغاز او مؤید (الف) مرادف (ب)</p>	<p>بد آرام اصطلاح۔ بقول انسجوالہ فرنگ (ب) بد آغاز او مؤید (الف) مرادف (ب)</p>
<p>فرنگ بمعنی دغا باز و ریاکار مؤلف عرض قرار دادہ اند (ب) بقول جہانگیری کنایہ از</p>	<p>فرنگ بمعنی دغا باز و ریاکار مؤلف عرض قرار دادہ اند (ب) بقول جہانگیری کنایہ از</p>
<p>کند کہ اگر سندا استعمال پیش شود تو انہم عرض کردہ بد سرشت و بقول جامع۔ بد سرشت و بد ذات</p>	<p>کند کہ اگر سندا استعمال پیش شود تو انہم عرض کردہ بد سرشت و بقول جامع۔ بد سرشت و بد ذات</p>
<p>کہ اسم فاعل ترکیبی است بمعنی از بدی آرام صاحب نامری گوید کہ اصل را گویند و بقول</p>	<p>کہ اسم فاعل ترکیبی است بمعنی از بدی آرام صاحب نامری گوید کہ اصل را گویند و بقول</p>
<p>دارندہ و کنایہ از دغا باز و ریاکار مشتاق بہار بدرگ و بد سرشت مؤلف عرض کند کہ</p>	<p>دارندہ و کنایہ از دغا باز و ریاکار مشتاق بہار بدرگ و بد سرشت مؤلف عرض کند کہ</p>
<p>سند باشیم معاصرین عجم بر زبان ندارند (ارو) معرف صاحب نامری بہتر از ہمہ کہ این کنایہ</p>	<p>سند باشیم معاصرین عجم بر زبان ندارند (ارو) معرف صاحب نامری بہتر از ہمہ کہ این کنایہ</p>
<p>دغا باز۔ بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم مذکر۔ لطیف و بامعنی حقیقی لغت دارو کہ ہر کہ اصل</p>	<p>دغا باز۔ بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم مذکر۔ لطیف و بامعنی حقیقی لغت دارو کہ ہر کہ اصل</p>
<p>و ہوکا دینے والا سکار۔ و مبار۔ چہلیا فیرا او بد است آن را بد آغاز تو ان گفت بہار</p>	<p>و ہوکا دینے والا سکار۔ و مبار۔ چہلیا فیرا او بد است آن را بد آغاز تو ان گفت بہار</p>
<p>شک (ریاکار) و کیو بار یا۔ بزرگ (الف) از اوشکور سندے آور دہ (۷)</p>	<p>شک (ریاکار) و کیو بار یا۔ بزرگ (الف) از اوشکور سندے آور دہ (۷)</p>
<p>(الف) بد آغاز اصطلاح۔ صاحبان سرور یکی زرتشت رونی بد آغاز بود کہ تو گوی بدوم گوی</p>	<p>(الف) بد آغاز اصطلاح۔ صاحبان سرور یکی زرتشت رونی بد آغاز بود کہ تو گوی بدوم گوی</p>

<p>مار بود کہ مخفی سیا و کہ آغاز برائے مہملہ اسم خاصہ جائیکہ حقیقت بود آنجا گفتار پانہفت</p>	<p>آغازیدن است کہ گذشت حیف است کہ باجائش عرض کند کہ این حاصل بالمصدر</p>
<p>بافتاظ واضح ذکرش نکردیم و محققین نازک (ب) بد آمدن است کہ بعضی ناپسند شدن</p>	<p>خیال ہم صراحتش نکرده اند حالامست بعد از مصدر مرکب اصطلاحی است و صاحب روز</p>
<p>جنگ است و بر (اغاز۔ بالف مقصورہ) بچوانہ سفرنامہ ناصرالدین شاہ قاجار از چین</p>	<p>چیز سے تلافی یافت کردہ ایم صاحب برہان مصدر (بدم می آید) را ذکر کردہ گوید کہ ناپسند</p>
<p>می باشد و صاحب رہنما ہم ذکر این کردہ حیف و نسخہ دیگرش بحدودہ ولیکن ترتیب ردیف است از صاحب بجز کہ محقق مصادر است</p>	<p>الف) را بہ مقصورہ سوم نوشته کہ می آید و می باشد و صاحب رہنما ہم ذکر این کردہ حیف</p>
<p>الفاظ کہ او پابند است مقصورہ راقائم و این را ترک کرد (ار و) الف۔ ناپسند</p>	<p>دارد بامتی حال الف و ب ہر دو میچ باشد ناگوار (بد گوئی) بقول آصفیہ۔ فارسی۔ ہم نوشتہ</p>
<p>(ار و) الف و ب۔ بد طینت۔ بقول آصفیہ بدی بغیبت۔ عیب گوئی۔ جھوٹ چغلی (ب)</p>	<p>بد خصلت۔ بد ذات۔ بد خو۔ آپ ہی نے بد ذات ناپسند ہونا۔ ناگوار ہونا۔ برا معلوم ہونا۔</p>
<p>پر بھی بد طینت کا اشارہ فرمایا ہے اور بد اصل (الف) بد آموزش استعمال۔ صاحب آصفی</p>	<p>کو بھی بطور مستقل قائم کیا ہے۔ (ب) بد آموز ذکر (الف) کردہ از معنی</p>
<p>(الف) بد آمد اصطلاح۔ بقول وارستہ و ساکت و بر (ب) گوید کہ آنکہ تعلیم بد یافتہ باشد</p>	<p>بحر و بہار مقابل خوش آمد (میرالہی ہمدانی) سلیم طہرانی سے بلیل گزار ایرانم بد آموز</p>
<p>(ع) چون خوش آمد نکتم ز انکہ بد آمد کفر است کلمہ بربنی تا بد و ما غم سفیل و ریجان ہند</p>	<p></p>

و بهار هم ذکر (ب) یعنی مذکور کرد و مؤلف تو نظیر زیر بر (ا) و (و) (الف) بری تعلیم
 عرض کند که آموختن لازم و متعدی هر دو پانامه بری تعلیم وینا - (ب) (ا) بری تعلیم پانامه
 است که گذشت و آموزیدن را محققین همواره بری تعلیم وینا و الا (۲) دشمن مذکور
 فارسی زبان ذکر کرده اند که لازم باشد و بد آئین اصطلاح - بقول بهار مراد
 آموزانیدن که بجایش مذکور شد متعدی بد وضع و بد راه مانند این از کلام انوری
 آن پس آموز اسم مصدر آموزیدن است یافته ایم (س) نگو خواست نگو نام و نکوخت
 و جا دارد که به تبدیل زکس هوز به فهای و بد آئین و بد اختر با مؤلف
 معجمه (چنانکه فرآز و فرآخ) آموز را اسم عرض کند که اسم فاعل ترکیبی است و پس
 مصدر آموختن هم گیریم پس (الف) (ا) و (و) بد اطوار بقول اصغیه بد چلن
 مصدر مرکب است یعنی تعلیم بد حاصل برے و سنگون کا - آب ہی نے بد وضع کا
 کردن و وادون و (ب) را اسم فاعل و ذکر یکی فرمایید یعنی بد چلن -
 مفعول ترکیبی و اینم یعنی (ا) تعلیم بد وینا بد آئین بقول اندکجواله جو اهر الحروف (ا)
 و تعلیم بد یافته و در سند تعلیم بد آموز اسم یعنی بسیار بد از عالم خوشا صاحب موارد
 مفعول ترکیبی است - انوری هم استعمال در طقات ذکر این کند مؤلف عرض کند
 این گروه که یعنی (۲) بد اندیش و دشمن که الف آخر برای مبالغه باشد چنانچه بر
 است (س) زرشک اشک بد اندیش (الف مبالغه) ذکرش کرده ایم و اشاره
 تو برنگ بچم بانر سنج روه بد آموز این هم همدر انجا (خاقانی س) بد اسطمانیا

<p>گور بود رنج دل آشوبی پد خوشا و زوشیا (اثر ۱) چوز ر بقرض وہی خواجگی کن تنخواہ گور بود گنج تن آسانی پد (ارو) بہت بد بقرض وار سیا موز بد ادائی را پد مؤلف بد اختر اصطلاح بقول بہان بفتح ہمزہ عرض کند کہ بہر دو معنی اسم فاعل ترکیبی است و تائے قرشت و سکون خلے نقطہ دار و و در سندبالا (بد ادائی) زیادت یابی مصدر رے بی نقطہ بد طالع و بد نخت و شوم را است یعنی بد معاملگی نسبت معنی اول عرض گویند صاحبان بحر و جامع و ناصری ہم ذکر می شود کہ او اب معنی بہار ش گذشت کہ خوبی این گروه اند مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل حرکات معشوق را گفته اند چنانکہ ناز و ترکیبی است (صائب ۵) نوزد دل ادائے معشوق یعنی پس معنی اول متعلق بہمین باہ گرم من چرخ بد اختر را پد و و تلخ پروا است یعنی حرکات بطرزے باشد کہ در ان نیست چشم سخت مچرا پد (انوری ۵) عکس خوش ادائی رو نماید و ادائے غیر بنا الاتاسال و مہ را در گذشتن پد بد اختر در موقع سزندان غیر معشوق چنانکہ کسی در قیاس نیک فال است پد (ارو) بد نخت تقریر خود بد اد است یعنی مقصود خود را بقول آصفیہ بد نصیب بد قسمت بد اقبال بخش اسلوبی ادائی کند و معنی دوم متعلق بد اد البقول وارستہ و بحر و بہار (۱) کہے بہ معنی اول اد است کہ رسانیدن باشد بقول است کہ ادائے خارج از عمر زند و آن معنی این بد ادائی کہ معنی بد معاملگی است برای معنی است مقابل خوش او (۲) تیر کہے کہ در اول طالب سند با شیم (ارو) (۱) وہ شخص ادائے قرض حیلہ جو باشد یعنی بد معاملہ (شعبہ) جسکی او انا خوش ہو (۲) بد معاملہ بقول آصفیہ</p>	<p>گور بود رنج دل آشوبی پد خوشا و زوشیا (اثر ۱) چوز ر بقرض وہی خواجگی کن تنخواہ گور بود گنج تن آسانی پد (ارو) بہت بد بقرض وار سیا موز بد ادائی را پد مؤلف بد اختر اصطلاح بقول بہان بفتح ہمزہ عرض کند کہ بہر دو معنی اسم فاعل ترکیبی است و تائے قرشت و سکون خلے نقطہ دار و و در سندبالا (بد ادائی) زیادت یابی مصدر رے بی نقطہ بد طالع و بد نخت و شوم را است یعنی بد معاملگی نسبت معنی اول عرض گویند صاحبان بحر و جامع و ناصری ہم ذکر می شود کہ او اب معنی بہار ش گذشت کہ خوبی این گروه اند مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل حرکات معشوق را گفته اند چنانکہ ناز و ترکیبی است (صائب ۵) نوزد دل ادائے معشوق یعنی پس معنی اول متعلق بہمین باہ گرم من چرخ بد اختر را پد و و تلخ پروا است یعنی حرکات بطرزے باشد کہ در ان نیست چشم سخت مچرا پد (انوری ۵) عکس خوش ادائی رو نماید و ادائے غیر بنا الاتاسال و مہ را در گذشتن پد بد اختر در موقع سزندان غیر معشوق چنانکہ کسی در قیاس نیک فال است پد (ارو) بد نخت تقریر خود بد اد است یعنی مقصود خود را بقول آصفیہ بد نصیب بد قسمت بد اقبال بخش اسلوبی ادائی کند و معنی دوم متعلق بد اد البقول وارستہ و بحر و بہار (۱) کہے بہ معنی اول اد است کہ رسانیدن باشد بقول است کہ ادائے خارج از عمر زند و آن معنی این بد ادائی کہ معنی بد معاملگی است برای معنی است مقابل خوش او (۲) تیر کہے کہ در اول طالب سند با شیم (ارو) (۱) وہ شخص ادائے قرض حیلہ جو باشد یعنی بد معاملہ (شعبہ) جسکی او انا خوش ہو (۲) بد معاملہ بقول آصفیہ</p>
---	---

(۲۵۵۱)

فارسی۔ بدعہد۔ لین دین کا کھوٹا۔ ہاتھ کا چھوٹا۔ بدویانت۔

پرخینچا۔ دار پر کھینچنے کا ارادہ کرنا۔

بد اور سیدن | مصدر اصطلاحی۔ (۱) بدار پر آوردن | مصدر اصطلاحی بقول

بد او خود رسیدن و (۲) انصاف کردن۔ انند مرادف بدار بستن۔ ہم او (بردار زدن)

ظہوری سے) گر ظہوری رسد بد او کسے پڑا مرادف این گردانند کہ مقصودش غیر از

از برہم شاہ داو گراست پڑ (صائب سے) (بردار کشیدن) نباشد (والہ ہر وی سے)

بد او من برس اے عشق پیش ازین پسند پڑ کہ ز فرمہ بلبل از حقیقت گل بود پاد غیرت پیش

زندگانی من صرف خورد و خواب شود پڑ بدار پر آورد پاد مؤلف عرض کند کہ بردار

(ارو) (۱) داو کو پہنچنا۔ بقول آصفیہ استا وہ کردن است نہ بدار کشیدن و زدن

داو ملنا۔ انصاف ہونا۔ داو پانا۔ (۲) دوسرے قاتل (ارو) دار پر چڑھانا۔ دار پر کھینچنے

کا انصاف کرنا۔ فریاد و ستائش سو داتے) کا ارادہ کرنا۔ دار پر کھڑا کرنا۔

عبث نالان ہے اس گلشن میں تو اے بلبل نالان | بدار بستن | مصدر اصطلاحی۔ بقول بجر

پو نہیں بھیر ہم یان کوئی کسی کی داو کو پہنچے پڑ وانند یعنی بردار کشیدن و مرادف بدار آوردن

بدار آوردن | مصدر اصطلاحی۔ بقول بجر کہ گذشت (مولانا لسانی سے) بے خطا شمنہ

مرادف بدار بستن (کہ می آید) یعنی بردار کشیدن ملک ستم بستہ بدار پڑا نکہ بازم کند از

مؤلف گوید کہ حیف است کہ سزا استعمال دار کد ام است امروز پاد مؤلف عرض

پیش نہ کرد و بخیاں ما بار اوہ دار آوردن کند کہ بستن بدار ارادہ را ظاہر کند و معنی

کشیدن بدار ازین پیدانیت شد مولانا
 سانی ہم تائید خیال مامی کند قاتل (ارو) (با دوز) یعنی دوخت دارندہ اگر نہ استعمل
 دار پر باندہ سنا۔ سولی کا ارادہ کرنا۔ پیش شود تو انیم عرض کر دو کہ اسم جامد فارسی
 بد از بقول اند بحوالہ فرہنگ فرنگ بالفتح ^{بیت} از بانست معاصرین عجم بر زبان نذرند
 مرفشگران را مؤلف عرض کند کہ حیفاست (ارو) چارون اور کفش دوزون
 کہ از نوعیت این بجہی نرفت و بخیاں ما غیر از کے ایک ہتیار کا نام بداز ہے جسکی نوعیت
 اورم نباشد و اصل این بدوز بود کبیر کی صراحت فارسیوں نے نہیں کی تا الباقیہ ستار
 بائے موصدہ کہ واو بدل شد بالف چنانکہ ہے۔ دیکھو اورم۔

بد اسقان | بقول برہان و ہفت و اندر لفتح اول و ثانی بالف کشیدہ و نون زد و بیونانی
 حیشی است گرم و خشک و آن را بعبری کف الکلب خوانند صاحب محیط این را بہ شین
 معجم عوض سین ہملہ آوردہ گوید کہ معرب است از بدسگان فارسی و باشتقان و بدسگان
 و قاتل اسبہ و کف الکلب نیز گویند و بیونانی قمار یون و قوما روس گیا بہیت شبہہ
 بہ بروی۔ بسیار گرم و خشک و راول ملطف و محلل و مدر لبول و جہتہ امراض بلغمی
 و رطوبی نافع و ہم او بر کف الکلب گوید کہ بد اسقان است و بعض عرب کف المریم
 را بن اسم نامند مؤلف عرض کند کہ بدسگان ہمدین رو یف می آید و بدسغان
 ہم و بخرین نیست کہ این مبتدل بدسگان است کہ کاف فارسی بہ قاف بدل شد چنانکہ دہگان
 و وہقان و الف زائد بہ ہولت تلفظ آوردند چنانکہ مہار و ماہار و گیر مہچ (ارو)

دیکھو بدسگان جس پر کامل صراحت کی جا چکی۔

بد اسلوب استعمال۔ بقول اندجوالہ ازوست و سزگلستان متعلق بدوست۔

فرنگ فرنگ بفتح اول و ضم ثالث بدوضع سبحان اللہ محقق بانام و نشان چہ خوش

و بدکردار مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل مصدر سے پیدا کر دکہ باے زائد بر مصدر

ترکیبی است (اردو) بد اسلوب بقول ^{اصفیہ} داشتن است و بس (اردو) دیکھو داشتن

بے ڈہنگا۔ بے ڈول۔ بری شکل کا۔ بدراہ۔ بداصل یا اصطلاح۔ بقول اندجوالہ فرنگ

چال چین کا خراب۔ فرنگ بفتح ہمزہ و سکون صا و بمعنی بدتر او

بداشتن بقول موارو۔ بمعنی برداشتن و فرومایہ مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی

(گلستان) دست از من بداری مؤلف عرض است (اردو) بداصل۔ بقول اصفیہ

کند کہ (دست از کسی داشتن) بمعنی باز آن کیینہ۔ بری نسل کا۔ پاجی۔

بدراق بقول برہان و جامع و بہت و ضمیمہ موارو و بر وزن عراق پاجہ تہبان و شلوار

باشد مؤلف عرض کند کہ وضع لغت لغت لقا صاے آن کند کہ این را ترکی و انیم و لیکن

صاحبان کنز و لغات ترکی ازین ساکت معلوم می شود کہ فارسیان از بدراغ کہ بقول لغت

ترکی شاخ و رخت را گویند بہ تبدیل غین بمعہ با قاف چنانکہ آروغ و آروق این را

مفسرں کردہ بمعنی پاجہ شلوار استعمال کردہ اند کہ ہچوشاخصیت از شلوار (اردو)

پایچہ بقول اصفیہ۔ اردو۔ اسم مذکر یا نچہ۔ از ار کا وہ حصہ جس میں ایک ٹانگہ رہتی ہے

بدراک بقول جہانگیری بہاوی غثنی و رآخر ما اول سفوح (۱) بدانیش و (۲) خشم آلود را

<p>گویند صاحب رشیدی این را بدون ہائے مختفی نقل کرده گوید کہ معنی لفظی این عیب بدوار و صاحبان برہان و جامع ذکر این کر وہ اندخان آرزو در سراج فرماید کہ تحقیق آنت کہ آگ کلہ نسبت است پس معنی ترکیبی این کہ بہ نسبت داشته خواہ بداندیش خواہ خشم آلود کہ خشم و غضب صفت بدی است مؤلف عرض کند کہ اتفاق محققین بر کتابت کاف عربی بدون ہائے مختفی است لیکن آنچه خان آرزو کلہ آگ را بر اے نسبت گوید ما این را در قواعد فارسی نیاتیم خیال ما این است کہ آگ ہمہ و وہ بمعنی عیب و عار و آسیب و آفت بجایے خود گذشت و آگ بمقصود ہم آمدہ پس (بد آگ) را اسم فاعل ترکیبی چو انگیریم کہ بمعنی عیب و آفت بد وارندہ و استعمال این بر اے بداندیش شد و گیریم (ارو) (۱) بداندیش بقول آن سر و خوش رفتار را (ارو) (۲) دامین</p>	<p>آصفیہ فارسی بدخواہ۔ براچاہنے والا پیری مخالف۔ (۳) خصیلا۔ بقول آصفیہ۔ ار و و۔ بد مزاج۔ مغلوب الغضب۔ تند مزاج۔ بدام آمدن مصدر اصطلاحی۔ بقول آند مرادف بدام شدن (نظامی ۷) مرا خواندی خود بدام آمدی بظنر خپتہ تر کن کہ خام آمدی مؤلف عرض کند کہ فرقی کہ میان آمدن واضح و ہمین فرقی درین اثر دامین آنا۔ صاحب آصف دامین لانا کا ذکر کیا ہے جو اسی کا متحدہ مصدر آوردن (۲) تخی نمودن مؤلف عرض مصدر گذشتہ (ظہوری ۱۷) و اور وہ ام بک صائب ۷) می کند از طوق و اہما و رخاک سرو بکتاب بدام آرد و گر آن سر و خوش رفتار را (ارو) (۲) دامین</p>
--	---

(۱۸۶۸)

لانا۔ بقول آصفیہ (۱) جال میں پھنسانا پھند
 بدام در آمدن | مصدر اصطلاحی۔ مرادف
 میں لانا۔ آپ ہی نے صید کرنا یعنی شکار کرنا
 بدام آمدن کہ گذشت (النوری ۵) گزار جو
 لکھا ہے (نصیر ۵) دل پر داغ کو میر پور پھوڑا
 تو گیتی دانہ سازو پو بدام او در آید نسر طائر
 چشم گرو نے پو تعجب ہے کہ چیتے کو کیا ہے
 پو (ارو ۷) دیکھو بدام آمدن۔

صید آہنے پو (۲) تخییر کرنا۔ مستخر کرنا۔
 بدام زون | مصدر اصطلاحی۔ بقول انند
 بدام افتادون | مصدر اصطلاحی۔ گرفتار
 (بدام زون مرغ) یعنی اسیر کروں آن درو
 شدن بشد (صائب ۵) ولد ار راست محو است (حافظ شیرازی ۵) بے ماہ ہر افر و ز خود تا بگذر
 خط مشکفام خویش پو صیاد را کہ دید کہ افتد روز خود پو دامی براہی می نہم مرغی بدامی می
 بدام خویش پو (حافظ شیرازی ۵) ایدل اندر پو مؤلف عرض کند کہ مانہ پسندیدیم کہ این را
 بند ز افش از پریشانی سنال پو مرغ زیرک مخصوص با مرغ کینیم کہ بدام زون صید مطلقاً
 چون بدام افتد تحمل بایدش پو (ارو ۷) دیکھو یا بدام زون آہو وغیر ذلک ہم درست باشد
 بدام آمدن۔ (ارو ۷) دیکھو بدام آوردن کے پہلے معنی۔

(۱۸۶۹)

بدام اندرون افتادون | مصدر اصطلاحی بدام شدن | مصدر اصطلاحی۔ بقول انند
 مرادف بدام افتادون (النوری ۵) عزم
 دارم کہ رونے چند بنولیم کہ نیت پو شعر
 عرض کند کہ موافق قیاس است معاصرین عجم بزبان
 او مرغیکہ آسان اندرون افتد بدام پو (ارو ۷) دارند (ارو ۷) دیکھو بدام آمدن۔

(۱۸۷۰)

دیکھو بدام افتادون۔
 بدام کشیدن | مصدر اصطلاحی۔ مرادف

(۱۸۷۱)

<p>بدرام آوردن بہر دوتی (ظہوری ۵۱) برآ ہواں تو گردیدہ ختم صیادوی پا کرشمہ خاطر رم خوردہ را بدرام کشید (صائب ۵۱) اگر چه از رم آہواست بیش وحشت من در امر بگردش چشمی توان بدرام کشید (۵۱) و اولہ خط عذار تو خورشید را بدرام کشید (۵۱) و اولہ حلقہ بگوش و الناد (۲) ظاہر کرنا۔</p>	<p>بدرام آوردن بہر دوتی (ظہوری ۵۱) برآ ہواں تو گردیدہ ختم صیادوی پا کرشمہ خاطر رم خوردہ را بدرام کشید (صائب ۵۱) اگر چه از رم آہواست بیش وحشت من در امر بگردش چشمی توان بدرام کشید (۵۱) و اولہ خط عذار تو خورشید را بدرام کشید (۵۱) و اولہ حلقہ بگوش و الناد (۲) ظاہر کرنا۔</p>
<p>بدرام کسی گرہ بستن استعمال۔ صاحبانند ذکر این کردہ از معنی ساکت (میر خسرو ۵) غنیمت رفت از چین گل چون بدو پیوند داشت (۵) بست محکم دامن خود را گرہ بادا منش (۵) مولف</p>	<p>بدرام کسی گرہ بستن استعمال۔ صاحبانند ذکر این کردہ از معنی ساکت (میر خسرو ۵) غنیمت رفت از چین گل چون بدو پیوند داشت (۵) بست محکم دامن خود را گرہ بادا منش (۵) مولف</p>
<p>عرض کند کہ از سد بالا (دامن را) بادا من گرہ بستن) پیدا است نمی دانیم کہ محققین در چه خیال خامہ فرسائی نمی کنند۔ بخیال ما مصدر اصطلاحی بالا یعنی چستی است (ارو) دامن میں گرہ باند۔</p>	<p>بدرام کسی گرہ بستن استعمال۔ بقول انندیراون بدرام کسی گرہ بستن (ارو) دامن میں گرہ باند۔ عرض کند کہ موافق قیاس است (ارو) دیکھو بدرام کردن۔</p>
<p>بدرام کسی نماز کردن مصدر اصطلاحی بقول انند کنایہ از کمال عفت و پاکدانی و (سلیم ۵) ز پاکدانی من بعشق می شاید (۵) کہ ہجو صبح بدامن من نماز کند (۵) مولف عرض کند</p>	<p>بدرام کسی نماز کردن مصدر اصطلاحی بقول انند (سلیم ۵) ز پاکدانی من بعشق می شاید (۵) کہ ہجو صبح بدامن من نماز کند (۵) مولف عرض کند</p>
<p>بدرام کسی نماز کردن مصدر اصطلاحی بقول انند (سلیم ۵) ز پاکدانی من بعشق می شاید (۵) کہ ہجو صبح بدامن من نماز کند (۵) مولف عرض کند</p>	<p>بدرام کسی نماز کردن مصدر اصطلاحی بقول انند (سلیم ۵) ز پاکدانی من بعشق می شاید (۵) کہ ہجو صبح بدامن من نماز کند (۵) مولف عرض کند</p>

<p>کسی را پاکدامن تسلیم کردن است طرز بیان آنند جیسے "بدوں کی صحبت بڑی ہے" یا</p>	<p>کسی را پاکدامن تسلیم کردن است طرز بیان آنند جیسے "بدوں کی صحبت بڑی ہے" یا</p>
<p>غیر و پسند (ارو) کسی کی پاکدامنی کو تسلیم کرنا۔</p>	<p>غیر و پسند (ارو) کسی کی پاکدامنی کو تسلیم کرنا۔</p>
<p>بدان بقول انند سحوالہ فرہنگ (۱) امر</p>	<p>بدان بقول انند سحوالہ فرہنگ (۱) امر</p>
<p>بفتح بد خواہ و کینہ خواہ و بد سگال (شیخ شیرازہ)</p>	<p>بفتح بد خواہ و کینہ خواہ و بد سگال (شیخ شیرازہ)</p>
<p>چشم بد اندیش کہ بر کندہ باد و عجب نماید ہنرش</p>	<p>چشم بد اندیش کہ بر کندہ باد و عجب نماید ہنرش</p>
<p>در نظر بڑ صاحب ناصری این را بمعنی بد خواہ گفته</p>	<p>در نظر بڑ صاحب ناصری این را بمعنی بد خواہ گفته</p>
<p>مکولت عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است</p>	<p>مکولت عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است</p>
<p>بمعنی اندیشہ و خیال بد وارندہ (انوری ۵) لڑا</p>	<p>بمعنی اندیشہ و خیال بد وارندہ (انوری ۵) لڑا</p>
<p>دیدہ بد خواہ تو سفید چو تار بڑ زرشک روز بد اندیش</p>	<p>دیدہ بد خواہ تو سفید چو تار بڑ زرشک روز بد اندیش</p>
<p>توسیاہ چو قیر بڑ صاحب آصفی مصدر (بد اندیش)</p>	<p>توسیاہ چو قیر بڑ صاحب آصفی مصدر (بد اندیش)</p>
<p>را ذکر کردہ ہمین سند شیخ شیرازہ را آورده بی ندارد</p>	<p>را ذکر کردہ ہمین سند شیخ شیرازہ را آورده بی ندارد</p>
<p>(ارو) بد اندیش و کجوبدراک۔</p>	<p>(ارو) بد اندیش و کجوبدراک۔</p>
<p>بدانگوٹہ استعمال۔ صاحب انند سحوالہ</p>	<p>بدانگوٹہ استعمال۔ صاحب انند سحوالہ</p>
<p>فرہنگ فرہنگ گوید کہ بمعنی بانگوٹہ و بان طور</p>	<p>فرہنگ فرہنگ گوید کہ بمعنی بانگوٹہ و بان طور</p>
<p>مکولت عرض کند کہ حقیقت بدان بجای خود</p>	<p>مکولت عرض کند کہ حقیقت بدان بجای خود</p>
<p>بیان کردہ اہم کہ بتدل بان است (ارو)</p>	<p>بیان کردہ اہم کہ بتدل بان است (ارو)</p>
<p>اُس طرح ہر۔ اُس طریقہ سے۔ اُس طور سے۔</p>	<p>اُس طرح ہر۔ اُس طریقہ سے۔ اُس طور سے۔</p>
<p>بدباز اصطلاح۔ بقول انند سحوالہ فرہنگ</p>	<p>بدباز اصطلاح۔ بقول انند سحوالہ فرہنگ</p>

<p>بد باطن</p>	<p>بسنی مسخرہ و بذلہ باز و نقل باز مولف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است ولیکن طالب سند استعمال با شہم کہ استعمال این از نظر مانگد شست و جزین نباشد کہ باز بہار ابد قرار دادہ بد باطن نام نہا وہ اند (اردو) مسخرہ و کھو الواط - بہر و پیا - دیکھو ابو قلمون -</p>
<p>اصطلاح بقول انڈسٹانق و دور و صاحب (۵) ز خاکساری بد باطنان فریب منحور پڑا شود گزندہ چو زنبور گشت خاک لڑ پمولف عرض کند کہ کسی کہ کینہ و ر باشد کہ کینہ باطنش ظاہر نہی شود (اردو) بد باطن بقول آصفیہ - کپٹی - کینہ ور -</p>	

بد بچ صاحب مؤید بذیل لغات فارسی این را آورده گوید کہ بمعنی ہلیلہ باشد (کنافی لغات الطیب) صاحب محیط ذکر این نکرد و بر ہلیلہ فرماید کہ لغت فارسی است و معرب این تہیج و ہندی ہر و ہرا و اہیہا و اچھو پھی و در انگریزی مروہن و چیبو لاک و آن ثمر درخت ہندی است و چا نوع و کابلی آن بزرگ ترین - شیخ الرئیس جمیع اقسام این را سرد در اول و خشک در دوم گفتہ و ہمہ مصغی صفا و نافع آن و شرب جمیع ہلیلہ جات نافع جذام و خفقان و توحش و در طحال و نافع معدہ و ہمہ آلات غذا و مسافع بیشتر دارد (الخ) مولف عرض کند کہ چارہ جزین نیست کہ بد بچ را اسم جاہد گیریم باعتبار لغات الطب و مؤید ولیکن صحت المای آن بہت مطیع نو کشور است کہ محقق فاضل حلیہ لفظ کا بیان نکرد و ظاہر معرب معلوم می شود ولیکن کتب لغات ساکت (اردو) ہر بقول آصفیہ - ہندی - اسم مؤنث - ہلیلہ ایک قسم کے کیلے پھل کا نام - بھیرا -

<p>بد بخت</p>	<p>اصطلاح - بہار بذر این از معنی ساکت و نقل و نگارش انڈینہ در دہن مولف عرض کند</p>
---------------	--

کہ مرادف بد اختر باشد کہ گذشت رشخ شیر (۵) **بد بد** اصطلاح - بقول انند بھوالہ فرہنگ
 بد بخت کسی کہ سر بتا بد بزین در کہ درد گر نیا بد بز سکندر نامہ بفتح ہر و موقدہ و سکون ہر و
 زانوری (۵) بساں شاہی اندر گلتا نم ز دال اسجدخت فارسی است بمعنی بسیار بد
 چہ بد بخت کہ خود خاری ندارم ز (اردو) بد بخت - مؤلفت عرض کند کہ تکرار لفظ افتادہ معنی بسا
 و کچھو بد اختر - کندو بس (اردو) بہت بُرا - نہایت بلا و خراش

بد بدک بقول جہانگیری با ہر دو باہی مضموم و دال اول ساکن و ثانی مفتوح ہر ہر گویند
 صاحب رشیدی فرماید کہ بدک ہم بہمین معنی آمدہ صاحبان برہان و جامع و ناصری گویند کہ
 مرغ سلیمان است کہ ہر ہر باشد - خان آرزو در سراج فرماید کہ سند استمال یافتہ نہ شد
 گوید کہ احتمال وارو کہ تصحیف بدک خواهد بود و آن تصغیر ہر ہر بود مؤلفت عرض کند کہ
 قول ناصری و جامع کہ ہر و ز اہل زبانند سندر اماند - ہر لفظی را کہ ماخذش بفہم نیاید چشم خان
 بسوی تصحیف می کشاید چرانہ گوئیم کہ ہر ہر - تبدل ہر ہر است کہ ہای ہر ز بہ موقدہ بدل شود
 چنانکہ ہیدخ و بیدخ و کات آخر اہرامی تعظیم دانیم - چنانکہ بابک و ماہک یا زائد چنانکہ
 پرستو و پرستوک رخم شد و اللہ اعلم بالصواب) نہ ضرورت خیال تصحیف است و نہ تحقیق بلکہ
 بہ تبدل و زیادتی مندرس ہر ہر عربی است (اردو) ہر ہر بقول آصفیہ عربی - اسم مذکر - مرغ
 سلیمان - ایک مشہور پند کا نام جس کے سر پر تاج یا چوٹی ہوتی ہے - یہ جانور اکثر درختوں کو کھود کر
 اپنا گھر بناتا اور اُس میں رہتا ہے اس کی چونچ لمبی مصر والے اسے حضرت سلیمان کا بیٹا خیال کرتے
 انہیں کی روایت ہے کہ چلے اس کا تاج بیچ مچ سونے کا تھا لالچ سے لوگ اسے مارا کرتے تھے جب

<p>ترکیبی و مرادف بداصل باشد و پس (ارو) و کچو بداصل -</p>	<p>ظلم و فسق دلیل بدتجی است (ارو) (۱) غله فروش و کچو بچشاک (۲) مفلس کسان (۳) ظالم اور فاشنگ</p>
<p>پد چشم اصطلاح - بقول انندجواله فرہنگ فرنگ</p>	<p>پدترجا اصطلاح بقول سروری (در ملحقات) و</p>
<p>(۱) کسی که نظر او بد باشد (۲) کسی که بمال دیگران طمع کند مولف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی است</p>	<p>رشدی کنایه از دور باشد و بجزف دال هم آید مولف عرض کند که (بترجا) گذشت و این اصل است</p>
<p>و موافق قیاس و لیکن مشتاق سند استعمال می باشد (ارو) (۱) بد نظر که سکتے ہیں - یعنی وہ شخص جس کی</p>	<p>آن مخفف این کہ بتر مخفف بدتر است بجزف دال مهله - صاحبان بحر و بہار عجم بزیادت تثنائی</p>
<p>نظر لگے (۲) بد نیت بقول آصفیہ پرا ارادہ مختصر سوال</p>	<p>در آخر (بترجای) نوشته اند (ارو) و کچو بترجا - پد جلو اصطلاح - بقول بحر اسب سرکش بہا</p>
<p>پد حال اصطلاح بقول انندجواله فرہنگ فرنگ</p>	<p>گوید کہ اسی کہ مطاوعت سوار نکند (ظہوری ۵) پد بچولان مہاش تیز عثمان پڑ تو سن روزگار بدجلو</p>
<p>بمعنی بدروز و بدبخت - مقابل خوشحال بہار بر معروض قانع - ازیکہ زحمت تعریف نہیں دے مولف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی و موافق قیاس یعنی کسی کہ</p>	<p>است پڑ مخفی بہا کہ جلو بقول بران بفتح اول ثانی عثمان اسپ را گویند - پس معنی لفظی این پد بچولان</p>
<p>حال او خوش نیست و بد است - مشتاق سند استعمال ہاشیم (ارو) بد حال بقول آصفیہ پختہ حال -</p>	<p>و کنایہ از سرکش باشد (ارو) بد گام بقول آصفیہ فارسی منہ زور گھوڑا - وہ گھوڑا جو لگام کونہ مانے -</p>
<p>رومی حالت میں و بیجا تعریف صاحب انندجواله</p>	<p>پد چشم اصطلاح - بقول انندجواله فرہنگ فرنگ کینہ و فرومایہ و بدتر از آدمی مولف عرض کند کہ اسم فاعل</p>
<p>و کچو بدبخت -</p>	<p></p>

بدخان

اصطلاح - بقول شمس لغت فارسی است

بدخدمتی

اصطلاح - خوش ادا نه شدن خدمت کنایه از

(۱۲۶۶)

بالکسر یعنی تره موکلف عرض کند که دیگر کسی از گناه بگریزید بد خدمت) هم یعنی ناکار گذار و گناه کار از
 محققین فارسی با او نیست - معاصرین عجم بر زبان اصطلاح پیدا است (انوری ۵) بیک بد خدمتی صحت
 ندارند استعمال پیش نه شد - حواله کتب نه نوشتند نام بز که در اخلاص دارم خط مو فوراً تحتانی آخره بر
 و اما خیلی بی احتیاط - نه در لغات فارسی یافتیم (بد خدمت) مصدری است و بد خدمت -
 عربی و ترکی و سنسکرت اعتبار را شاید در (دو) اسم فاعل ترکیبی (اردو) ناکار گزاری - نوشت
 ترکیاری - نوشت - بومی طرح خدمت بجا لانا - تصویب واری - نوشت

بدخوش

اصطلاح - بقول سروری بفتح با و ال مهله (۱)

گوهر نفیس کانی که سعدن آن کوه های مشرق

است و رنگ سرخ دارد (کنانی المودین) (خاقانی ۵) صبح ستاره نمای خجرت است اندران بزرگ
 درخش جهان گاه بدخش مذاب بزرگ و فرماید که مذاب بهیم و ذال معجمه یعنی گداخته باشد - صاحب جهانگیر
 گوید که (۲) نام ولایت بدخشان بود چون لعل از آنها حاصل شود لعل را نیز بدخش گویند - صاحب
 رشیدی فرماید که بدخش لعل باشد و بدخشان ملک معروف الف و نون نسبت است صاحب
 برهان فرماید که مختلف بدخشان و چون لعل از آنها آرد لعل را هم بدخش گویند و بدخشانی و بدخشانی
 هم بدخش نامند - صاحب جامع با اتفاق برهان گوید که بدخشان مابین خراسان و هند است -
 صاحب ناصری بزرگ هر دو معنی بالامی نگارو که گویند که مردم بدخشان بخشنوت مثل اند و مروی بود
 که آن ولایت بد و نسوب و آن از اقلیم چهارم و بدخشی نام شاعری از اهل آنجا خان آرزو در سراج
 بزرگ هر دو معانی نسبت معنی دوم فرماید که این ولایت در وسط ایران و توران و هندوستان

واقع کہ لعل انہا خیزد و بقول بعض فرماید کہ معدن لعل آنجا نیست بلکہ در انجا آوردہ می فروشند مولف
عرض کند کہ تحقیق ما همین قدر است کہ بدخش بدخش یعنی دوم اصل است و بہ زیادت الف و نون مزید
و معنی اول بجا زان (ارو) (۱) یا قوت - دیکھو بکنند (۲) بدخشاں مذکر ایک ولایت کا نام جو ایران
اور توران اور ہندوستان کے درمیان واقع ہے۔ جہاں یا قوت کی کان ہے۔

بدخشاں بقول سروری نام ولایتی است میان
خراسان و ہند کہ آنجا کان لعل بود و گوسفندان
در ان ناحیہ کہ برسوار شوند از خاکت بزرگی و
بحوالہ جو آہر نامہ گوید کہ نسبت لعل بدخشاں نہ از
کہ کانش در انجا است بلکہ بواسطہ آنست کہ از
معاون بہدخشاں نقل کنند و آنجا فروشند و فرماید
کہ اما ازین بیت حکیم سنالی کان لعل در بدخشاں
(۵) سالہا باید کہ تا یک سنگریزہ ز آفتاب
لعل گردد در بدخشاں یا عقیق اندرین صاحب
برہان و جامع و سدید ہم ذکرش کردہ اند مولف
عرض کند کہ حقیقت این بر معنی دوم بدخش مذکور
(ارو) دیکھو بدخش کے دوسرے معنی۔

بدخش مذاب اصطلاح - بقول جہانگیری
(۲) دیکھو بدخش کے پہلے معنی (۳) خون - مذکر۔

<p>بدخشی اصطلاح - بقول انند سچوالہ فرہنگ</p>	<p>بدخشی اصطلاح - بقول انند سچوالہ فرہنگ</p>
<p>بمعنی بد نویسی مولف عرض کند کہ بفتح غامی سچمہ اسم فاعل ترکیبی است کہ مقابل خوشخط و خوشنویس یعنی کسی خط او بد باشد (اردو) بد خط - بقول آصفیہ اسم مذکر - بد نویسی - برے خط والا۔</p>	<p>بکسر شین مجہد (۱) نام شاعری بود از اہل بدخش - صاحب ناصری ذکر این بدیل بدخش کردہ بدخشی (۵) زہر وزیراگر شود عالم پادہی بدخشی چہ غم گذراست کاین جہاں ہجو شیشہ ساعت با ساعتی زیروستی</p>
<p>بدخلق استعمال - بقول انند سچوالہ فرہنگ بدختم ثالث بمعنی بد خو و شریر مولف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی کسی کہ اخلاق او بد باشد - مقابل خوش خلق (اردو) بد خلق - بقول آصفیہ بد مزاج - اگڑا - اکتل کھرا۔</p>	<p>ذراست با صاحب موبداین را بمعنی (۲) بدل بدخشانی آوردہ و صاحب ہفت ذکر ہر دو معنی کردہ مولف گوید کہ یامی نسبت در آخر بدخش کردہ انند بمعنی فسوب بہ بدخش کہ شاعر ہم باشد و عمل ہم مخفی بساد کہ نام شاعر نیست بلکہ تخلص اوست (اردو) بد مزاج - اگڑا - اکتل کھرا۔</p>
<p>بدخو استعمال - بقول انند سچوالہ فرہنگ مولف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است بمعنی خوی بد دارندہ (صائب ۵) می کند از بہرانی شیر مادر را زیاد با طفل بد خو ہر قدر خون دل ہادر کند (۵) دانوری (۵) طعنہ بد گوی می باشد</p>	<p>(۱) بدخشی ایک شاعر کا تخلص ہے جو بدخشاں ہیں گوراء مذکر (۲) دیکھو بدخش کے پہلے معنی۔</p>
<p>بدخصل استعمال - بقول انند سچوالہ فرہنگ بمعنی بد افعال و کردار مولف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است (اردو) بد چلین - بقول آصفیہ - بد راہ - بد رویہ - ببا طوارہ - بد وضع - زیاد نش بد ہر کہ در او دلبری بدخوی نیست (۵) بد خو - بقول آصفیہ - فارسی - بُری خصلت والا</p>	<p>بدخصل استعمال - بقول انند سچوالہ فرہنگ بمعنی بد افعال و کردار مولف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است (اردو) بد چلین - بقول آصفیہ - بد راہ - بد رویہ - ببا طوارہ - بد وضع - زیاد نش بد ہر کہ در او دلبری بدخوی نیست (۵) بد خو - بقول آصفیہ - فارسی - بُری خصلت والا</p>

<p>دازند اول استعمال</p>	<p>(ب) بد خواب شدن کسی</p>	<p>بدسیرت - بد اخلاق -</p>
<p>پیدا ست یعنی عارض</p>	<p>(ج) بد خواب گردیدن کسی</p>	<p>(الف) بد خواب اصطلاح - بقول وارستہ و</p>
<p>شدن بد خوابی با و (ارو و) (الف) بد خواب - کہ سکتے ہیں (ب) و (ج) بد خواب ہونا۔ بقول صفیہ۔ بر اسپنا دیکھنا۔ نہانے کی حاجت ہونا۔ احتلام ہونا۔ لیکن فارسی مصادر کا ترجمہ (بد خواب ہونا) یعنی نیند وقت پر نہ آنا یا در میان شب اٹکھ کھلجانا۔</p>	<p>بھر کسی کہ چوں از خوابش بیدار کنند بدخونی آغاز کند و اکثر ایں حال در اطفال مشاہدہ می شود (۵) بساں طفل بدخوبت خواب آلودہ دارم کہ کہ گر بیدار سازم بیدمش بد خواب می گردد (۵) پس از عمری کہ شد بیدار از آمد شد جانان نگر و بخت با من رام بد خوابست پنداری خان آرزو در چراغ ہدایت گوید کہ کسی کہ شب</p>	
<p>بہار و بھرو</p>	<p>(الف) بد خوان</p>	<p>اور انیا بدوی طاقت شود وقت خواب بگذرد</p>
<p>انند خطی کہ خوب خواندہ نشود (محمد رفیع و اعطاء) جوہر از تیغ زبان شد سخت تا دندان مراد گفت گو شد ہجو سطر بی نقطہ بد خوان مراد مؤلف عرض کہ اسم فاعل ترکیبی است۔ صاحب آصفی بوسلم ہمین یک سند صدر.....</p>	<p>انند خطی کہ خوب خواندہ نشود (محمد رفیع و اعطاء) جوہر از تیغ زبان شد سخت تا دندان مراد گفت گو شد ہجو سطر بی نقطہ بد خوان مراد مؤلف عرض کہ اسم فاعل ترکیبی است۔ صاحب آصفی بوسلم ہمین یک سند صدر.....</p>	<p>داشتن (۵) پس از عمری شبی در خلوتی اورا اگر با ہم ہوش شود بد خواب بختم جای نامانوس را ماند مؤلف عرض کند کہ بد خوابی حالتی است کہ عرض ماند و سباهش متفرق چوں خواب گاہ آرام بخش بنا یا نو باشد یا فکر و خیال مستولی شود نتیجہ آں بد خوابی</p>
<p>را قائم کردہ از معنی گریز کند</p>	<p>(ب) بد خواندن</p>	<p>است کسی کہ بستای ایں شود بد خواب است</p>
<p>نہ پڑھا جانے والا خط - بخط -</p>	<p>(ارو و) الف - نہ پڑھا جانے والا خط - بخط -</p>	<p>اسم فاعل ترکیبی از سند سوم استعمال.....</p>

<p>دشت خط جو پڑھانہ جانے نہ کر (ب) اچھا نہ پڑھنا کہ اواز بد یعنی خود کہ بحق دیگران کند بر مقصد خود فائز صاف نہ پڑھنا (رف رت نہ پڑھنا۔ دکن کی آبل) نہ شود۔ معاصرین عجم ہم ہر زبان وارند۔ صاحبان امیر نے آگنا بر فرمایا ہے۔ رک رک کے پڑھنا جیسے صاف تر لکھا ہے تم پڑھنے میں اتنا اگلتے کیوں ہو دالغ) اور لفظی ترجمہ پڑا پڑھنا۔</p>	<p>دکن میں کہتے ہیں "بدنیت کا خانہ خراب" وغیر بدخواہ اصطلاح۔ بقول ائمہ بحوالہ فرہنگ فرنگ کی برائی چاہے تو خود کیا کھائے بداندیش و کینہ ور۔ صاحب فرہنگ ندانی کہ از (الف) بدخور اصطلاح۔ خان آرزو در حیران غدا معاصرین عجم بود نویسند کہ دو دشمن نیک خواہ و گوید کہ دو انی کہ بہت کراہیت طعم یا بو خور وہ نہ شود آنکہ دشمن باشند (انتہی) یا سند استعمال میں یافتہ (وحید) شہد صحبت در مذاقم چون دو ای ایم (انوری) بدخواہ تو بر شتمہ میں سکے خالی بدخور است پاتا بیا چشم بیمار تو دارم الفتی پاجا صغریست کہ پیشی نہ ہر ہیج رقم را از (ظہوری) بحر و بہار عجم و انند ہم ذکر میں کردہ اند۔ صاحب دل بدخواہ تو خوں باد مہر س احوالم پڑ چون بگویم کہ جدا از تو ظہوری چون است (ارو) بدخوا و یکجو بد پند۔</p>
<p>اصفنی بہین یک سند مصدر..... موتلف عرض کند کہ (الف) اسم فاعل ترکیبی است و اگر برای رب) سند استعمال بدست آید تو انیم عرض کرد کہ مقابل خوش خوردن باشند (ارو) (الف) بد مزہ۔ بقول آصفیہ۔ وہ</p>	<p>بدخواہ کسان پہیچ مطالب نرسد مثل۔ بہار و انند بکرا میں پنہ دروہن موتلف گوید کہ فارسیان میں را بحق بدخواہ و بداندیش زنند</p>

<p>کہ قلب اضافت مرکب توصیفی یعنی دعای بدو برآ معنی دوم طالب سند با ششم (ارو و) (۱) بدو عا بقول آصفیہ۔ کوسنا۔ سراپ (۲) لغت بقول آصفیہ۔ عربی۔ اسم مؤنث۔ دہر کار۔ پھٹکار۔ نفرین۔ وریس۔ ملامت۔</p>	<p>جس کا ذائقہ اچھا نہ ہو دلخ، مولاٹ عرض کرنا، کہ بد ذائقہ بھی کہہ سکتے ہیں۔ لیکن یہ مخصوص ہے اور جس چیز میں اچھی بو نہ ہو وہ بد بو ہے (الف) سے وہ دو امراد ہے جو کراہیت کی وجہ سے کھانی نہ جا بد مزہ کی وجہ سے یا بد بو کی وجہ سے البتہ (بد طعم) کہہ سکتے ہیں (ب) بد وضعی سے کھانا۔</p>
<p>بدول اصطلاح۔ بقول جہانگیری مراد بد (۱) کنایہ از مرد ترسندہ۔ وابتول برہان و بھر ترسندہ و ترسناک و بقول ناصر صمدی رسیدہ خاطر مولاٹ عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است یعنی (۲) کہ دل او خوش نہ باشد۔ یعنی ناخوش و ناراض (۳) شکستہ خاطر و (۴) بدظن۔ محققین بالاد تعریف لفظ احتیاط بکار نہ وہ اند۔ معاصد بن عمر یا اتفاق دار نہ حیف است کہ سند استعمال پیش نہ شد کہ تصفیہ ایس می کرو (ارو و) (۱) ڈر بول بقول آصفیہ۔ ہندی۔ بڑول۔ کم ہمت۔ بودا (۲) بدول۔ بقول آصفیہ فارسی۔ ناخوش۔ (۳) شکستہ خاطر۔ بقول آصفیہ۔ رنجیدہ دل۔</p>	<p>بد چشم اصطلاح۔ بقول سروری بالفتح بمعنی گرفتہ رو و بد طبیعت صاحب اند بوالہ فرہنگ نر گوید کہ بکسر خای تجمہ ترش رو و بد مزاج و بد خوا شمس فرماید کہ بروزن تقہیم۔ گرفتہ روی مولاٹ عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است۔ معنی سہاد کہ خیم بقول منتخب لغت عرب است بالکسر بمعنی خور طبیعت دلخ پس معنی ایس مرکب بد طبیعت و بد مزاج باشد (ارو و) بد مزاج بقول آصفیہ۔ تند خو۔ غصہ ور۔ چہلا۔ ترش رو۔ چڑاندا۔ بدوعا استعمال۔ بقول اند بوالہ فرہنگ نر (۱) دعای بدو (۲) نفرین و لغت مولاٹ عرض کند</p>

<p>آنرا حیث خوانند مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است (ارو) بذات - بقول آصفیہ -</p>	<p>دل آزرده - خستہ خاطر (۲) بد دل - بقول آصفیہ بدطن - بدگمان -</p>
<p>حیث - بد طینت -</p>	<p>بدوماغ اصطلاح - بقول اندجوالہ فرہنگ فرنگ</p>
<p>بد ذہن استعمال - بقول اندجوالہ فرہنگ فرنگ</p>	<p>بمعنی (۱) بد مزاج و (۲) ناقابل مؤلف عرض کند</p>
<p>بکسر ثالث و سکون با و نون (۱) کند ذہن و (۲)</p>	<p>کہ اسم فاعل ترکیبی است و برای معنی دوم طالب</p>
<p>بی وقوف مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی</p>	<p>باشیم (ارو) (۱) بدوماغ - بقول آصفیہ - وہ شخص</p>
<p>است (ارو) (۱) بد ذہن - بقول آصفیہ - کند ذہن</p>	<p>جو بات بات پر ناک چڑھائے - نازک دماغ - (۲)</p>
<p>کوڑ مغز (۲) بے وقوف - بقول آصفیہ - حق - نادان</p>	<p>ہوستانک - بقول آصفیہ - پرہوس - لالچی - حرصی -</p>
<p>بدر استعمال - بقول آصفیہ - بدترین معنی (۱) بدترین</p>	<p>بدترین اصطلاح - بقول اندجوالہ فرہنگ فرنگ</p>
<p>صاحب مؤید بذیل لغات فارسی گوید کہ (۲) بسکون</p>	<p>بکسر دال ثانی بی دین و بد راہ و ملحد (فروسی)</p>
<p>دال یعنی ماہ تمام و بقول ہفت (۳) بکسر موحده</p>	<p>کہ : دین و بد کیش خوانی مراد اسم شیر ز پیش خوانی</p>
<p>امردین و ذکر معنی اول ہم کند مؤلف عرض کند</p>	<p>مراد مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است</p>
<p>کہ در معنی اول مرکب است از موحده و ذکر کہ در واقع</p>	<p>دارو) ملحد - بقول آصفیہ - عربی - اسم مذکر - راہ</p>
<p>باشد و معنی بیرون پیدا شد از همین ترکیب و معنی</p>	<p>سے پھرنے والا - فاسق - بیدین - کافر - ہماری را</p>
<p>ووم لغت عرب است - تسامح صاحب مؤید پیش</p>	<p>میں بد دین - بد مذہب - بے عقیدہ کہہ سکتے ہیں -</p>
<p>نیست کہ بد معنی فارسی گفت و معنی سوم مزید علیہ</p>	<p>بد ذوات اصطلاح - بقول اندجوالہ نفاس</p>
<p>در کہ امر حاضر و بدین است بزیادت موحده کملہ</p>	<p>بد اصل و بد بنیاد و کیکہ نیک طینت نبات بد عربی</p>

<p>و ظاہر کردن است (ظہوری ۵) خواہم کہ کشایم بہ تماشای تو چشمی بزاو عقدہ تنگی بدر آوم نظرم را بڑ (صائب ۵) عیب جو چند آنکہ عیبم را بدر می آورد و بخت زور بر کسب ہنرمی آورد بڑ (اردو) باہر لانا۔ ظاہر کرنا</p>	<p>(اردو) (۱) باہر (۲) بدر۔ بقول آصفیہ۔ عربی۔ اسم مذکر۔ چودھویں رات کا چاند (۳) پہاڑ۔ چارونا کا امر حاضر۔</p>
<p>بدر آمدن استعمال۔ صاحب آصفی از معنی کت مولا کت عرض کند کہ بمعنی بیرون آمدن و ظاہر شدن (ظہوری ۵) بدر آ از خورد بعشق در اسے بڑ ناقص و دعوی کمال بلاست بڑ (صائب ۵) سخن کزد ہن تنگ تو بر می آید بڑ راز غیب است کہ از پرودہ بدر می آید بڑ (الوری ۵) دل خانہ فرو نام و تنگم زو بڑ دلبر ز تنق بدر می آید بڑ (اردو) باہر آنا۔ ظاہر ہونا۔</p>	<p>بدر آمدن استعمال۔ صاحب آصفی از معنی کت مولا کت عرض کند کہ بمعنی بیرون آمدن و ظاہر شدن (ظہوری ۵) بدر آ از خورد بعشق در اسے بڑ ناقص و دعوی کمال بلاست بڑ (صائب ۵) سخن کزد ہن تنگ تو بر می آید بڑ راز غیب است کہ از پرودہ بدر می آید بڑ (الوری ۵) دل خانہ فرو نام و تنگم زو بڑ دلبر ز تنق بدر می آید بڑ (اردو) باہر آنا۔ ظاہر ہونا۔</p>
<p>بدر افتادن استعمال۔ مرادف بدر آمدن کہ بیرون افتادن و ظاہر شدن است (ظہوری ۵) زنجیری ساید و گر کا کل میفشان یر کمر بڑ از پرودہ می افتد بدر در پرودہ کش رخسار را بڑ (ولہ ۵) بر راز تو می طپد چنین دل بڑ از سینہ اگر بدر نیفتد بڑ (ولہ ۵) خورا بہا و اگم کنم بر پی غلط نامی روم بڑ از دست می افتم بدر در مغز جاں کیسی بڑ مخفی ہونا کہ (از پرودہ بدر افتادن) و (از دست بدر افتادن) بجای خودش گذشت کہ متعلق از زمین است یعنی اصطلاحی (اردو) باہر ہونا۔ ظاہر ہونا۔</p>	<p>بدر آمدن از خویش مصدر اصطلاحی۔ مرادف (از خویش بر آمدن) و (از خود بر آمدن) است کہ گذشت (صائب ۵) صاحب اگر از خویش توانی بدر آمد بڑ این دائرہ ہا نقطہ پر کار تو باشد بڑ (اردو) و بچو از خویش بر آمدن و از خود بر آمدن بدر آوردن استعمال۔ بمعنی بیرون آوردن</p>
<p>بدر آمدن اصطلاحی۔ مرادف (از خویش بر آمدن) و (از خود بر آمدن) است کہ گذشت (صائب ۵) صاحب اگر از خویش توانی بدر آمد بڑ این دائرہ ہا نقطہ پر کار تو باشد بڑ (اردو) و بچو از خویش بر آمدن و از خود بر آمدن بدر آوردن استعمال۔ بمعنی بیرون آوردن</p>	<p>بدر آمدن اصطلاحی۔ مرادف (از خویش بر آمدن) و (از خود بر آمدن) است کہ گذشت (صائب ۵) صاحب اگر از خویش توانی بدر آمد بڑ این دائرہ ہا نقطہ پر کار تو باشد بڑ (اردو) و بچو از خویش بر آمدن و از خود بر آمدن بدر آوردن استعمال۔ بمعنی بیرون آوردن</p>

(۲۳۹۷)

(۲۳۹۷)

(۲۳۹۷)

<p>مؤلفت عرض کند که معنی پنجم که می آید حقیقی است یعنی جانوری را که رام نیست و بد مزاج و وحشی است بدرام گفته شد مقابل رام و معنی خوش و خرم مجاز است که از فرط مسرت بیخودی بوقوع می آید و از بے خود معنی خوش و خرم گرفته مجاز مجاز است - چنانکه در حکیم فرخی (۵) گل بچندید و باغ شد بدرام و ای شایسته جهان بدین هنگام و از زمین سند مصد در برام شدن حاصل می شود یعنی بیخود شدن از خوشی و خرمی - و آنچه به بای فارسی می آید بظاہر مبتداست که موحده به بای فارسی بدل شد چنانکه آتسب و آتسب (ارزو) جامه سے باہر - خوش - صاحب آصفیہ نے (جامه سے باہر ہونا) کا ذکر فرمایا ہے - خوشی سے خودی میں نہ رہنا -</p>	<p>بنگن می بیک جام و (فردوسی رب ۵) بساکن یوسف بہ پیوست دل و در آئین و بدرام او بست دل و وفا یک در فرهنگ جهانگیری به بای فارسی آرد صاحب برہان گوید کہ بمعنی آراستہ و صاحب جاز ہم زبانش مؤلفت عرض کند کہ مجاز معنی پنجم کہ از سرکشی و ناشایستگی معنی بیخودی پیدا شد مجاز و از بیخودی معنی مسرت و از مسرت معنی زینت و زیبائی مجاز مجاز باشد و بس و در اینجا همین قدر کافی است کہ مجاز معنی اول است (ارزو) و پنجم آراستہ و آراستگی -</p>
<p>(۳) بدرام - بقول سروری - بمعنی دلکشا و بقول برہان و جامع مجلس دلکشا و جامی آسایش و آرام مؤلفت عرض کند کہ مجاز معنی دوم (ارزو) دلکشا مجلس - مؤلفت -</p>	<p>(۳) بدرام - بقول سروری (الف) بمعنی آراستہ و (ب) آراستگی و زینت (حکیم انوری الف ۵) ای ز طبع تو طبع با خرم و ای ز عیش تو عیش با پرہیز (فرخی الف ۵) مجلس سازاے بہار بدرام و زواندر</p>
<p>(۴) بدرام - بقول سروری و جهانگیری و رشیدی بمعنی توسن خصوصاً شمس فخری (۵) چرخ بدرام تاکہ شد ریش و از کواکب جو خلد شد بدرام و</p>	<p>(۴) بدرام - بقول سروری (الف) بمعنی آراستہ و (ب) آراستگی و زینت (حکیم انوری الف ۵) ای ز طبع تو طبع با خرم و ای ز عیش تو عیش با پرہیز (فرخی الف ۵) مجلس سازاے بہار بدرام و زواندر</p>

مؤلف عرض کند کہ سندی شد متعلق بمعنی	و غیر مطیع است و ترکیب بیان کرده - خان آرزو
دوم ضمن (الف) و نیز بمعنی پنجم است و اگر سند دیگر	درست باشد - اسم فاعل ترکیبی است و تخصیص است
برای این معنی بدست آید تو انیم عرض کرد کہ با ظہار	و استرہم داخل است و بجاز برای غیر جانوران ہم
صفت ارادہ موصوفت کردند چنانکہ مطلق مشکلیں -	مستعمل (مولوی ہمنوی ۵) تاکہ نور شوق شمس الدین
زلف را گویند و دیگر بھیج (ارو) تو سن بقول آصفیہ	ہن راحت نمود ہذا نفس بدرام کنوں در عشق او شد
فارسی - اسم مذکر - بے سدھا گھوڑا - سند اور سرکش	رام رام ہذا (ارو) عموماً سرکش جانور اور ناشائستہ
پچھیرا - گھوڑا -	گھوڑا اور پچھرا اور نفس سرکش اور اس کا خالص
(۵) بدرام بقول جہانگیری و برہان و جامع و سراج	ترجمہ (سرکش) بقول آصفیہ - فارسی - مغرور -
جانوران و حشی را گویند عموماً و اسپ و استرہم سرکش	باغی - نافرمان - حکم عدول -
خصوصاً زائیر (معانی ۵) را نفس را ہی ترا گشتہ	(۶) بدرام - بقول برہان و جامع و ناصری بروز
مطیع ہا تو سن کر سہ چرخ بدرام ہذا (شرف شرفدہ	اندام بمعنی ہمیشہ و دمام (مختاری ۵) در اس
(۷) زہی خواجہ صدر چارم غلام است ہذا بھی ابلیس	بجوئی کزین عید صدر ہزار بیاب ہذا روزگار و فنا
و ہر بدرام راست ہذا صاحب رشیدی پر مطلق سرکش	دولت بدرام ہذا و فرماید کہ بہ بای فارسی ہم آند
قانع صاحب ناصری بر تو سن سرکش اکتفا کرد -	خان آرزو ہذا کہیں گوید کہ تصحیف است و بد معنی
خان آرزو در سراج صراحت ماخذ فرماید کہ اس مرکب	بہ بای فارسی است و اس از اعجب العجائب مؤلف
از بذر و رام است - یعنی آنچه خوب رام و فرہاں بردا	عرض کند کہ اسندی کہ پیش شد معنی اول ظاہر است
نہا شد مؤلف عرض کند کہ معنی حقیقی اس سرکش	و بای معنی ہمیشہ و دمام طالب سند و گیر با شیم -